

luonnos

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO HAM HELSINGIN TAIDEMUSEO

Museoiden osaamisen kehittäminen

Hanke: Digistrategia 2.0. Museoiden digitaalisen strategian kehittämistyöpajat uuden normaalin aikana

Hankkeen kuvaus

Helsingin kaupunginmuseo ja HAM Helsingin taidemuseo hakevat avustusta **strategiatyöskentelyhankkeeseen**, jossa kehitetään museoiden **digitaalisten palveluiden strategisen suuntaamisen osaamista**.

Hankkeeseen osallistuvat museot laativat konsultin johdolla kunkin museon tarpeista lähtevän digitaalisen tavoiteohjelman ja tiekartan, jonka avulla digitaalisten palveluiden kehittämisessä voidaan siirtyä kokoelmien digitoinnista ja tiedon avaamisesta palvelutuotannon seuraavaan vaiheeseen.

Hankkeessa kehitetään vertaistuen käytäntöjä. Työpajoihin osallistuvat museot tapaavat työpajojen päätyttyä säännöllisin vuoden, kahden välein tarkastelemaan strategian ajankohtaisuutta ja tiekartan toimivuutta mahdollisesti muuttuneessa tilanteessa.

Hankkeen tavoitteet ja vaikutukset

Museot tekevät laajasti monenlaisia digitaalisia tuotteita kuten opastettuja kierroksia ja jakavat sisältöjään sosiaalisessa mediassa. Lisäksi kokoelmatietoa jaetaan laajasti verkossa. Digitaalinen kulttuuri tarkoittaa silti edelleen paljolti kokoelmien digitointia ja niiden avaamista. Museoiden digitaalisten palveluiden avulla ei juurikaan ole saatu vähennettyä henkilötymäärää tai saatu kehitettyä tulonmuodostusta. Digitaalisten tuotteiden vaikuttavuudesta on melko vähän tietoa, ja voimavarojen suuntaaminen on jossain määrin sattumanvaraista. Nämä kysymykset ovat saaneet uutta painoarvoa vuoden 2020 poikkeustilanteessa. Digitaalinen strategia tai tavoiteohjelma tarvitaan, jotta museoissa päästään digitalisaation seuraavassa aallossa tehostamaan työskentelyä, joko nopeampien prosessien avulla tai löytämällä ratkaisuja, jotka auttavat museoita tuotteistamaan digitaalisia palveluita ja kehittämään ansaintalogiikkaa. *Digistrategia 2.0* hankkeessa kehitetään museoiden digitaalisten palveluiden strategisen suuntaamisen osaamista. Hankkeeseen osallistuvat museot tarkastelevat nykyistä tilannettaan ja laativat kunkin museon tavoitteista lähtevän tavoiteohjelman ja tiekartan siitä, missä ne haluaisivat olla digitaalisten palveluittensa suhteen lyhyellä (noin 1 vuosi) ja keskipitkällä (3–5 vuotta) aikavälillä.

Hankkeessa vahvistetaan digitaalisten palveluiden ja toimintamallien kehittämisosaamista ja edistetään vertaisoppimista ja -kehittämistä sekä rakennetaan osaajaverkostoa. Työpajoihin osallistuvat museot tapaavat työpajojen päätyttyä säännöllisin vuoden, kahden välein

Sarantola-Weiss Minna

tarkastelemaan tavoiteohjelmien ajankohtaisuutta ja tiekartan toimivuutta. Taidemuseoiden ja kulttuurihistoriallisten museoiden osallistuminen samaan strategiakoulutukseen rikastaa lähestymistapaa ja monipuolistaa näkökulmia.

Digitaalisen työskentelyn kehittämisen tarpeet lähtevät laajasti opetus- ja kulttuuriministeriön ja koko museoalan tavoitteista. Myös Helsingin kaupunkistrategiassa digitalisaation lisääminen on keskeisessä asemassa. Tietotekniikkaohjelma ja avoimuuteen perustuva kehittämisstrategia ja tietohallinto-organisaatio ovat luoneet perustan museoiden digitaalisen toimintaympäristön kehittämistyölle.

Hakijamuseot ovat osa Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa, jonka digiohjelma vastaa kaupunkiorganisaation digitalisaatio-ohjelman tavoitteita. Toimialan digitalisaatio ei strategian mukaisesti keskity vain järjestelmiin tai yksittäisten tietoteknisten edellytysten päivittämiseen, vaan työ on asiakaskokemuksen jatkuvaa, ihmislähtöistä kehittämistä. Samalla toiminta tehostuu ja palveluiden parissa työtä tekevien tehtävät kehittyvät mielekkäämmäksi, kun esimerkiksi usein toistuvien manuaalisten tehtävien digitalisointi parantaa asiakaskokemusta ja helpottaa palveluiden käyttöä. Digitalisaation mahdollistama toiminnan tehostaminen on keskeinen lähitulevaisuuden tavoite. Näiden tavoitteiden tulee ohjata myös museoiden digitaalisen strategian työstämistä.

Hankkeen toteutus

Helsingin kaupunginmuseo ja HAM Helsingin taidemuseo ovat alueellisia vastuumuseoita ja digitaalisten työvälineiden kehittäminen ja niiden käytön edistäminen on osa alueellista vastuumuseotehtävää. Työpajat suunnataan sen vuoksi ensisijaisesti vastuualueen ammatillisille museoille, mutta verkossa tapahtuvan työskentelyn vuoksi kehittämishankkeeseen voidaan mahdollisuuksien mukaan ottaa mukaan museoita myös Keski-Uudenmaan ulkopuolelta.

Hankkeeseen voidaan ottaa 6–8 museota Helsingin kaupunginmuseon ja HAM Helsingin taidemuseon lisäksi. Kiinnostusta ja osallistumisen edellytyksiä kartoitetaan vastuumuseoalueen ammatillisille museoille suunnatulla kyselyllä, minkä jälkeen katsotaan, mahtuuko mukaan museoita myös Keski-Uudenmaan ulkopuolelta. Mukaan valittavat museot tunnistavat digitaalisen toimintaympäristönsä kipupisteitä ennakotehtävänä ennen työpajatyöskentelyn aloittamista.

Työskentelytapana on kolme työpajaa, joissa määritellään ongelma-avaruus, asetetaan tavoitteet ja tuotetaan tavoiteohjelma ja työkalupakki. Osallistuvat museot tuottavat työpajojen välillä aineistoa, joka hyödyttää välittömästi oman museon digitaalisten palveluiden suuntaamista ja kehittämistä. Lähtökohta on asiakastarpeiden analysointi ja niistä johdettavat strategiset toimenpiteet. Työskentelytapa on vertaiskehittäminen, jota konsultti tukee palvelumuotoilun menetelmillä.

Osallistuvat museot laativat tavoiteohjelman lisäksi työkalupakin, jossa määritellään konkreettisia toimenpiteitä ja se, miten asetettuja tavoitteita mitataan.

Sarantola-Weiss Minna

Työpajoissa museot jakavat omia kokemuksiaan ja osaamistaan. Ulkopuolinen katse on välttämätön uuden osaamisen saamiseksi työskentelyyn. Koulutus ostetaan museoalan ulkopuolelta, digitaaliseen palvelumuotoiluun erikoistuneelta yritykseltä, jotta työskentelyyn saadaan museoalan ulkopuolista näkökulmaa ja osaamista. Hankkeessa tarvitaan ulkopuolista osaamista myös strategiatyöskentelyn kehittämisen osalta. Konsultti toteuttaa työpajat yhteistyössä Helsingin kaupunginmuseon ja HAM Helsingin taidemuseon kanssa. Työpajojen lisäksi konsultti osallistuu välitehtävinä syntyvien tekstiluonnosten kommentointiin.

Koulutukseen osallistuvien museoiden tavoiteohjelmat ja työkalupakit valmistuvat syksyllä 2021. Seuranta- ja arviointityöpaja järjestetään syksyllä 2022, jolloin päätetään jatkotoimista.

Hankkeeseen palkataan projektityöntekijä, joka tiivistää yhteisesti opitut asiat kevyeen, verkkopohjaiseen oppaaseen, josta kaikki museot voivat jatkossa ammentaa ideoita oman museon digitaalisen työkalupakin laatimiseksi.

Kestävän kehityksen periaatteet hankkeessa

Hanke edistää kestävästä kehitystä erityisesti sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä kehityksen näkökulmista. Strategiatyöskentely antaa mahdollisuuden sosiaalisesti kestävien painotusten (selkokieli, kielivalikoima) sekä digitaalisesti saavutettavan käyttäjäkokemuksen korostamiseen. Strategiatyöskentely edistää osaltaan myös voimavarojen taloudellista suuntaamista. Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä on myös hankkeen toteutus etätyöpajoina, mikä mahdollistaa valtakunnallisen osallistamisen ilman matkustamista ja matkakuluja.

Hankkeen toimijat

Helsingin kaupunginmuseo ja HAM Helsingin taidemuseo ovat osa Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluita. Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen, jotka ovat kirjasto, kulttuuri, liikunta ja nuoriso. Kulttuuripalvelukokonaisuus sisältää HAM Helsingin taidemuseon, kaupunginmuseon, kaupunginorkesterin ja yleiset kulttuuripalvelut.

Toimintasäännön mukaisesti kaupunginmuseo huolehtii kaupungin museopalveluista ja kulttuurihistoriallisesta kokoelmasta sekä kulttuuriympäristön vaalimisesta, ja HAM Helsingin taidemuseo huolehtii kaupungin taidemuseopalveluista ja taidekokoelmasta. Kaupunginmuseo toimi vuoden 2019 loppuun asti maakuntamuseona, ja vuodesta 2020 tehtävä on jatkunut alueellisena vastuumuseotehtävänä. HAM on vastaavasti toiminut aluetaidemuseona ja toimii nyt alueellisena vastuumuseona ja taiteen sekä visuaalisen kulttuuriperinnön asiantuntijana.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallintojohtajan päätös museoiden yhteisestä osallistumisesta hankkeeseen on liitteenä.

Molemmilla hakijamuseoilla on kokemusta monenlaisista digitaalisista tuotannoista. Kokoelmien avaamisen kannalta kansallisesti merkittävä pilotti on ollut Finnaan perustuvat Helsinkikuvia.fi-

Sarantola-Weiss Minna

palvelu. Yleisötyön saralla merkittävä kokeilu on ollut osallistuminen digitaalisen kulttuurisen vanhustyön Tänään kotona -hankkeeseen yhdessä Helsingin, Vaasan ja Tampereen kanssa.

Aikataulu

Hanke alkaa kyselyllä keväällä 2021, sen jälkeen kolme työpajaa siten, että strategiat ja tiekartat valmistuvat loppuvuodesta 2021. Seurantatyöpaja syksyllä 2022, jolloin päätetään jatkotoimista.

Onko samaan hankkeeseen haettu tai saatu avustusta muualta?

Ei

Hankkeen kustannusarvio

- Palkat
  - Oppaan laatiminen 2 kk à 2 800 €/kk + sotu 7 800 euroa
- Palkkiot
  - Asiantuntijatyön ostopalvelut 2 000 euroa
  - Työpajapalkkiot 3 työpajaa, yhteensä 4 600
- Muut kulut
  - Oppaan graafinen suunnittelu ja taitto 1 000

Rahoitussuunnitelma

- Museovirastolta haettava avustus 12 320
- Oma rahoitus 3 080

Yhteensä 15 400 euroa

LIITTEET: hallintojohtajan päätös avustuksen hakemisesta